

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

**Факультет природничих наук**

**Кафедра географії та природознавства**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ВСТУП ДО ФАХУ**

Освітня програма **Науки про Землю**

Спеціальність **103 Науки про Землю**

Галузь знань **10 Природничі науки**

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства  
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

## ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

<b>1. Загальна інформація</b>	
<b>Назва дисципліни</b>	Вступ до фаху
<b>Рівень вищої освіти</b>	Бакалавр
<b>Викладач (-і)</b>	кандидат географічних наук, Белова Наталія Володимирівна
<b>Контактний телефон викладача</b>	+380963799448
<b>E-mail викладача</b>	natalja14belowa@gmail.com
<b>Формат дисципліни</b>	нормативна
<b>Обсяг дисципліни</b>	6 кредитів ECTS, 180 год.
<b>Посилання на сайт дистанційного навчання</b>	<a href="http://www.d-learn.pu.if.ua">http://www.d-learn.pu.if.ua</a>
<b>Консультації</b>	2 години, щотижня
<b>2. Анотація до курсу</b>	
Вступ до фаху це дисципліна, основне завдання якої полягає у формуванні уявлення про основні концепції методології науки, роль особистості вченого у процесі формування наукової школи, інформаційної бази наукового дослідження.	
<b>3. Мета та цілі курсу</b>	
Формування у майбутніх спеціалістів сучасного наукового світогляду, вироблення навиків проведення науково-дослідницької роботи	
<b>4. Компетентності</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.</li> <li>- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</li> <li>- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</li> <li>- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</li> <li>- Здатність працювати в команді.</li> <li>- Здатність діяти на основі морально-етичних аспектів досліджень і необхідності інтелектуальної доброчесності, а також професійних правил поведінки.</li> </ul>	
<b>5. Результати навчання</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.</li> <li>- Використовувати усно і письмово професійну українську мову.</li> <li>- Вміти проводити польові та лабораторні дослідження геосфери Землі та метеорологічних процесів і явищ зокрема.</li> </ul>	
<b>6. Організація навчання курсу</b>	
Обсяг курсу 180 год	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	24
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
самостійна робота	120
Ознаки курсу	

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий			
2	103 Науки про Землю	перший	нормативна			
Тематика курсу						
Тема, план		Форма заняття	Літератур а	Завдання, год	Вага оцін ки	Термін виконанн я
<b>Тема 1. Вступ (предмет і структура курсу). Місце географії в системі природничих наук. Загальні методологічні підходи наукових досліджень.</b> Науковий метод дослідження. Методологія в науковому дослідженні: загальні засади та принципи. Закони та закономірності. Принципи і правила. Аксиоми і гіпотези. Загальні підходи до їх формулювання і розробки. Класифікація методів наукового дослідження.		Лекція, практичне заняття	[6,8,17,22,24]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	3	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 2. Теоретико-методологічні основи географічних досліджень.</b> Система географічних наук. Система фізико-географічних наук. Географічна оболонка. Географічна сфера. Здобутки фізичної географії. Система економіко-географічних наук. Комплекс географічних наук. Принципові відмінності в об'єктах дослідження фізичної та економічної географії. Поняття про географічне середовище. Завдання комплексу географічних наук. Прикладні дослідження комплексу географічних наук. Основні завдання конструктивної географії.		Лекція, практичне заняття	[3,4,12,13,28]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	6	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 3. Методичні підходи до написання наукових робіт.</b> Основні вимоги та послідовність етапів виконання наукових досліджень. Вибір теми. Планування процесу дослідження. Основні етапи роботи. Ознайомлення з науковою літературою. Добір фактичного матеріалу, проведення експерименту. Вибір методик дослідження. Основні методи дослідження. План і структура наукової роботи. Оформлення наукової роботи. Тези і матеріали наукової конференції. Захист наукової роботи.		Лекція, практичне заняття	[10,15,16,28]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	5	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 4. Організація і методи польових географічних досліджень. Звіт польової практики.</b> Організаційні форми досліджень: експедиційна і стаціонарна. Галузеві і комплексні експедиції. Комплексні стаціонари. Основні етапи географічних		Лекція, практичне заняття	[4,5,7,11,13,27]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	5	До наступного заняття за розкладом

досліджень. Підготовчий період. Завдання підготовчого періоду. Карта – гіпотеза та способи її складання. Комплектування експедиції. Розробка календарного плану роботи експедиції. Польовий період. Організаційні питання польового періоду. Камеральний період. Основні етапи роботи. Форми звітів про польові дослідження.					
<b>Тема 5. Наукова інформація, її пошук та представлення.</b> Наукова інформація та її джерела. Монографія, автореферат, дисертація, збірник наукових праць, матеріали наукової конференції, тези доповідей наукової конференції, науково-популярне видання. Робота з навчальними виданнями: підручник, навчальний посібник, навчальний наочний посібник, навчально-методичний посібник, хрестоматія. Робота з джерелами інформації: бібліотеки й органи наукової інформації. Правове регулювання розвитку науки. Структура державних наукових установ в Україні. Організація наукової діяльності за кордоном. Основні різновиди наукових творів. Авторські та суміжні права. Захист авторських прав.	Лекція, практичне заняття	[7,15,18,19,20,23]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	6	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 6. Комплексні прикладні географічні дослідження.</b> Основні напрямки комплексних прикладних географічних досліджень. Географічні дослідження для районного планування. Типи територіальних поєднань. Інженерно-географічне районування території. Боротьба зі шкідливими стихійними процесами. Резервування території – один з найпоширеніших заходів охорони природи. Комплексні географічні дослідження для організації масового відпочинку. Виявлення та оцінка місць масового відпочинку. Розрахунок місткості та пропускної здатності місць масового відпочинку. Рекреаційне районування.	Лекція, практичне заняття	[1,8,9,16,20,21,22]	Опрацювати лекційний матеріал, пройти тестування до попередніх тем	5	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 7. Методика написання наукового звіту: тези, стаття, реферат, дисертація, монографія.</b> Ознайомитися з основами вибору наукових тем їх характеристикою та структурою наукових робіт. Вивчити вимоги до написання і оформлення наукових робіт.	Лекція, практичне заняття	[2,14,15,25,26,28]	Підготовка до контрольної роботи	5	До наступного заняття за розкладом
<b>7. Система оцінювання курсу</b>					
Загальна	<b>100 бальна– 100 балів протягом семестру</b>				

система оцінювання курсу	<p><b>“відмінно”</b> – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повне обґрунтоване вирішення завдань, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p><b>“добре”</b> – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p><b>“задовільно”</b> – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до вирішення конкретних завдань, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p><b>“незадовільно”</b> – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує контрольну роботу, яка є допуском до складання іспиту. Головна мета їх – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. Основною вимогою є повні та обґрунтовані відповіді на питання, аналіз причинно-наслідкові зв’язків
Семінарські заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов’язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> <li>– оцінка за поточне тестування (10 балів);</li> <li>– оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (15 балів);</li> <li>– оцінка за контрольну роботу (15 балів);</li> <li>– оцінка за самостійну роботу (10 балів).</li> </ul>

### **8. Політика курсу**

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
  - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
  - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».
- Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо). Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні „2”, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перекладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з

обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

### 9. Рекомендована література

1. Баскаков А. Я. Методология научного исследования: Учеб. пособие. / А.Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К.: МАУП, 2002. – 216 с
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник / М. Т. Білуха. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
3. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.Т. Білуха. – К.: Вища шк., 1997. – 271 с.
4. Геренчук К. І., Раковська Е. М., Топчієв О. Г. Польові географічні дослідження. – К.: Вища школа, 1975. – 248 с.
5. Гуцуляк В.М. Еколого-геохімічний аналіз природно-антропогенних ландшафтів (на прикладі Чернівецької області та півночі Молдови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра географ. наук: спец. 11.00.01. / В.М. Гуцуляк. – К.: НАНУ Інст-титут географії, 1994. – 36 с.
6. Гуцуляк В.М. Ландшафти Чернівецької області та їх геохімічні особливості: монографія / В.М. Гуцуляк. – Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2012. – 143 с.
7. Гуцуляк В.М. Ландшафтна екологія: геохімічний аспект / В.М. Гуцуляк. – Чернівці: Рута, 2002. – 271 с.
8. Гуцуляк В.М. Медико-екологічна оцінка ландшафтів Чернівецької області: монографія / В.М. Гуцуляк, К.П. Наконечний. – Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2010. – 181 с.
9. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / А.М. Єріна, В.Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 212 с.
10. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
11. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
12. Лудченко А.А. Основы научных исследований: учеб. пособие / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примак ; под ред. А.А. Лудченко. – Київ: Знання, 2000. – 114 с.
13. Марцин В.С. Основы научных исследований: навч. посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко. – Львів: Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с.
14. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
15. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – 116 с.
16. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навч. посіб. / В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак, Е. І. Словенко. – К.: Лібра, 2004.
17. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. – Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2007. – 254 с.
18. Сабитов Р.А. Основы научных исследований: учеб. Пособие. – Челябинск, 2002. – 138 с.
19. Сидоренко В.К. Основы научных исследований / В. К. Сидоренко. – К.: 2000. – РНКЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.
20. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
21. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. Посібник. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. – 240 с.
22. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: КНУ, 2001. – 397 с.
23. Беручашвили Н. Л. Методика ландшафтно-географических исследований и

картографирование состояний природно-территориальных комплексов. – Тбилиси: Изд-во Тбилис. Ун-та, 1983. – 199 с.

24. Білоконь Ю. М. Регіональне планування: теорія і практика. – К.: Логос, 2003. – 246 с.

25. Богдан С. К. Наукова робота в МАН (методичні рекомендації до її написання і оформлення). – Луцьк, 1995. – 25 с.

26. Генеральна схема планування території України. – К.: Державний науково-дослідний інститут проектування міст «Дніпромiсто», 2000. – 43 с.

27. Мольчак Я. О. Навчально-польові практики. – Луцьк, 1991. – 260 с.

28. Олійник Я. Б., Самойленко В. М., Хільчевський В. К. Навчально-методичний комплекс з виконання курсових та кваліфікаційних робіт. – К.: Ніка-Центр, 2001. – 58 с.

**Викладач**

\_\_\_\_\_

**Бєлова Н.В.**